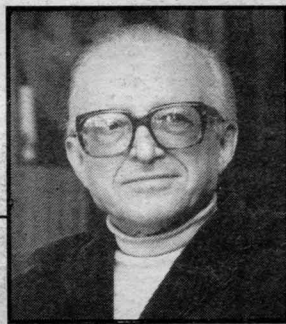

EL DAVANTAL DE PERE CALDERS

De raça
rasa

A mesura que ens endinsem en la propaganda electoral, es perfilen alguns temes que comencen a utilitzar-se com a base forta per abatre l'adversari. Un d'ells és el racisme. Sí, estimats amics i coneguts: es veu que els catalans som uns racistes repugnants, com tots els racistes i potser una mica més, perquè som un poble petit i barrejat. Un aspecte molt curiós del cas, és que hi ha partits catalans que fan servir l'argument del racisme autòcton. ¿Els farà guanyar vots? En cas afirmatiu, ¿per part de qui?

Jo dec provenir d'unes branques familiars antigues al país, un punt rares o, en tot cas, peculiars. Vaig passar una bona part de la infantesa en una masia propera a l'ermita de la Salut, en el terme de Polinyà, però tocant al pont de la Salut, que ja pertany al municipi de Sabadell. En l'època de la qual parlo (devia ésser pels volts de l'any 1918) a recer del pont hi havia un barri de gitanos benestants, que tractaven en bestiar, parlaven català i s'avenien molt bé amb els pagesos de les rodalies, que eren els seus clients habituals: els venien mules, eugues, matxos i animals de tir aptes per a les feines agrícoles. És cert que es contaven anècdotes de pelatges tenyits i de dentadures llimades (trucs d'atracció comercial practicats per alguns gitanos), però és igualment exacte que s'explicaven coses de pagesos trapelles que, així que topaven amb un gitano que es deixava sorprendre la bona fe, la hi sorprenien. Afinant molt, es podria dir que anaven a mitges, que és el que sol passar arreu.

El meu oncle Gaspar, natural de la Seu d'Urgell, deia que si es tractava d'adquirir una bona somera (o similar) no hi havia ningú tan fiable com el vell Barata, que era una mena de patriarca dels gitanos. Era un home corpulent, sempre habilitat amb una bata i una gorra negra de traginer, i amb unes xurriaques penjades al coll. L'oncle Gaspar i el vell Barata s'apreciaven mútuament i jo no recordo haver sentit parlar mai de conflictes racials per aquells tocoms.

Una vegada que hi va haver uns robatoris de gallines a can Riera i a can Domènec, la Guàrdia Civil va detenir els lladres i va resultar que cap d'ells no era gitano. Eren més que blancs, esblanqueïts, i venien de fora. Ah! I van robar l'aviram perquè tenien gana, de manera que de racisme, res de res...

Reprenent el punt de l'absència de racisme a la família, acabo de llegir un fet que pot servir d'il·lustració, com una mena de vinyeta, als meus raonaments. Els grans magatzems Macy's, de Nova York, han fet fallida. De retorn a Catalunya, l'any 1962, la Rosa, jo i els nostres fills Raimon, Glòria i Tessa vam fer una estada d'una setmana a Nova

York, perquè el vaixell que ens portava va efectuar una difícil operació de càrrega de maquinària destinada a Ensidesa. Vam efectuar llargues passejades per la gran ciutat, amb visita inclosa, gairebé obligada, als magatzems Macy's. En una de les seccions de venda de joguines, la meua filla petita, la Tessa —que aleshores tenia 12 anys—, es va enamorar d'una nina negra i fou un cop de cor tan intens que vam decidir comprar-la-hi, a desgrat de comptar amb una economia precària. El departament de nines estava dividit en models de nenes negres i de nenes blanques, col·locats en prestatgeries i aparadors ben diferenciats, per a evitar uns conflictes que nosaltres no coneixíem prou a fons. Érem cinc persones blanques tirant a cabells rossos, i el fet que la Tessa passegés pels carrers de Nova York amb una nina de mida gran als braços, un model de raça —o de pasta— negra, cridava l'atenció dels vianants. Més d'un ens va dir alguna impertinència, amb un posat provocatiu.

Entre el bon record que tinc de l'oncle Barata, l'afecte per la nina americana i l'evidència que a molts basars indis de la Rambla ofereixin als turistes (com a souvenir típicament barceloní) figuretes de ballarins flamencs, el meu racisme ni tan sols no arriba a l'etapa de projecte. No sabia pas què fer-ne a l'hora de votar.

Pere Calders

IL·LUSTRACIÓ: DÚNIA LORDA